

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς ΕΣΤΙΑΣ: Ἐπὶ τῆς οδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΑ' — ΑΡΙΘ. 565

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΦΙΛΗΠΠΟΣ ΜΑΡΘΑΣ, διήγημα ὑπὸ Δ. Βικέλα.
 ΙΕΡΟΤΗΣ ΤΗΣ ΕΝΤΟΛΗΣ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ, ὑπὸ
 τῆς Κας Αἰκ. Λασκαριδίου.
 ΕΝ ΤΩ ΑΡΣΑΚΕΙΩ.
 ΣΕΙΣΜΟΙ, ΤΑ ΗΦΑΙΣΤΕΙΩΔΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ
 ὁ ὀργανισμὸς τῆς γῆς ὑπὸ Ἰω. Φουστάνου.
 ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ ΤΗΣ ΙΟΝΙΟΥ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ, κατὰ
 τὰς πρὸς τὴν Γερουσίαν ἐκθέσεις τοῦ κόμητος
 Γυλιφοῦ.
 Ο ΧΩΡΙΣΜΟΣ. Πόημα ὑπὸ Γεωργίου Δροσίν.
 ΤΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΓΑΙΑΣ.
 ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Η ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΑΡΣΑΚΕΙΟΝ

Μετά πολλῆς λαμπρότητος ἐωρτάσθη τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν ἡ πεντηκονταετηρίς τῆς συστάσεως τῆς *Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρίας*, παριστομένης τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας, τῶν ὑπουργῶν, τῶν ἄλλων ἀνωτάτων ἀρχῶν καὶ πολλοῦ κόσμου ἐκλεκτοῦ. Μετὰ τὴν γενομένην δοξολογίαν καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ χοροῦ τῶν μαθητῶν ψαλμένα ᾠσματα εἰς τὴν πεντηκονταετηρίδα, ἀνῆλθε τὸ βῆμα ὁ καθηγητὴς κ. Γ. Βιώνης, ὅστις εἶχεν ἀναλάβει τὴν ἐντολὴν ν' ἀπαγγείλῃ τὸν πανηγυρικὸν τῆς χαρμῶν ἡμέρας. Ἐκ τοῦ ἀπαγγελθέντος δ' αὐτοῦ λόγου στοχαζομένου τὰς ἐπομένους λίαν ἐνδιαφερούσας πληροφορίας, ἐν αἷς συνοψίζεται ἡ ἱστορία τοῦ μεγάλου τούτου ἰδρύματος καὶ καταφαίνεται πῶς ἐκ μικρῶν ἀρξάμενον πρόθεθι βαθμῶν εἰς ἣν σήμερον εὐρίσκεται ἀκμὴν καὶ περιουσίαν.

Τὴν πρώτῃν ἰδέαν τῆς συστάσεως τῆς *Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρίας* συνέλαβεν ὁ ἀείμνηστος Ἰωάννης Κοκκῶν, διευθυντὴς τοῦ πρώτου συσταθέντος ἐνταῦθα διδασκαλείου καὶ γενικὸς ἐπιθεωρητὴς τῶν δημοτικῶν σχολείων. Τὴν ἰδέαν του ταύτην ἀνεκίνησεν εἰς τὸν αἰδίδιον διδάσκαλον τοῦ ἔθνους Γ. Γεννάδιον καὶ τὸν ἀρχιμανδρίτην Μισαὴλ Ἀποστολίδην, ὅτινες ἀσπασθέντες αὐτὴν συνειργάσθησαν ἐκθύμως εἰς πραγματοποιήσιν της. Ἄνευ ἀναβολῆς συνεννοήσαν μετ' ἄλλων φιλοπόσεων καὶ φιλοπατρίδων ἀνδρῶν καὶ μετ' ὀλίγον τὸν Ἰούλιον τοῦ 1836 συνέρχονται οἱ παραδεχθέντες τὴν ἰδέαν ἐδόμηκοντα καὶ τρεῖς ἄνδρες, σηματοδοτοῦντες τὴν πρώτῃν Συνέλευσιν, καὶ ἐκλέγουσιν ἐπιτροπείαν πρὸς σύνταξιν τοῦ Ὁργανισμοῦ τῆς ἰδρυθησομένης Ἐταιρίας, εἰς ἣν ἀποδίδουσιν τὸν τίτλον *Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρίας*.

Ἡ ἐπιτροπεία αὕτη συγκείμενη ὑπὸ τοῦ Γ. Γενναδίου, Μισαὴλ Ἀποστολίδου καὶ Ι. Κοκκῶν, συντάξασα τὸν πρῶτον Ὁργανισμὸν τῆς Ἐταιρίας, ὑπέβαλεν εἰς δευτέραν συνέλευσιν τῶν Ἐταίρων τὴν 25 Ἰουλίου 1836, ὅστις συζητήθει ἐκυρώθη ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως· τότε δὲ προβαίνει εὐθὺς εἰς τὴν κατ' αὐτὸν ἐκλογὴν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, καὶ ἐκλέγονται πρόεδρος μὲν ὁ Γ. Κουντουριώτης, ἀντιπρόεδρος ὁ Γ. Γεννάδιος, γραμματεὺς ὁ Ι. Κοκκῶν, καὶ σύμβουλοι οἱ κύριοι Ι. Βούρος, Ιατρός, Δ. Πολυζωίδης, Δ. Ραγκαβῆς, Μισαὴλ Ἀποστολίδης, Γεώργιος Αἰνιάν, Κ. Δ. Σχινᾶς, Στεφ. Δάρας, Γ. Καραμάνος καὶ Ν. Κωστής.

Τὸ οὕτω καταρτισθὲν Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Ἐταιρίας ὑποβάλλει τὴν 16 Αὐγούστου 1836 εἰς τὴν Γραμματεῖαν τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως τὸν ὀργανισμὸν αὐτῆς πρὸς ἔγκρισιν καὶ τὴν 1 τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου τοῦ αὐτοῦ

ἔτους ἡ Γραμματεία ἐγκρίνει αὐτὸν καὶ τὴν σύστασιν τῆς Ἐταιρίας.

Ἡ οὕτως ἰδρυθεῖσα Ἐταιρία εὗρεν ἀμέσως πρόθυμον ὑποστήριξιν πανταχοῦ, ἐν τε τῇ Ἑλλάδι καὶ ὑπὸ τῶν ἔξω ὁμογενῶν, οὕτω δὲ ἐν τῷ διαστήματι τῶν ἑξ ἑτῶν τῆς προεδρίας τοῦ αἰδίδιου Κουντουριώτου ἤρθημεν ἡ Ἐταιρία μὲν τακτικὰ ἐγγεγραμμένα ἐν τῷ μητρώῳ αὐτῆς 1113 καὶ ἐν ενεργείᾳ 752, συνδρομητὰς δὲ 36, καὶ εὐεργέτας 34, ἐνῶ κατὰ τὴν σύστασιν τῆς ἤρθημεν μόνον 73 τακτικὰ μέλη. Ἐσοδα δὲ κατὰ τὸ ὄρθρον αὐτῆς ἔτος εἶχε δραχμὰς 74000 καὶ ἔξοδα 38000, καὶ περισσεύμα 36000, σήμερον δὲ ἔχει προϋπολογισμὸν ἐσόδων καὶ ἐξόδων δραμὰς ὑπὲρ τὰς 300, 000, ἐνῶ ἤρξατο τῶν σχολειακῶν αὐτῆς ἐργασιῶν κατὰ τὸ ἔτος 1837 ἀπὸ κεφαλαίου μόνον 5000 δραμῶν.

Ἐν τοῖς μεγάλοις τῶν εὐεργετῶν καταλέγονται ἡ εἰμνηστος Ἑλένη Τσιτσά, ἡ ἔργον τὸ Τσιτσάσιον, ὁ αἰδίδιος Πανάς, οὗ ἔργον τὸ Νηπιαγωγεῖον, ἡ φιλογενεστάτη Κυρία Σίνα, καὶ ἄλλοι. Ἀλλ' ὁ μέγιστος τῶν εὐεργετῶν τῆς Ἐταιρίας ὑπῆρξεν ὁ αἰδίδιος Ἀπόστολος Ἀρσάκης. Κατιδὼν ὁ ἀνὴρ ἐκείνος ὅτι ἡ πρώτη βῆσις καὶ συντελεστικωτάτη πρὸς διδασκίαν τῶν ἀγαθῶν τῆς παιδείας εἰς τὸ ἔθνος εἴη ἡ καλὴ ἀγωγὴ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν χρηστῶν μητέρων ἡ μόρφωσις, πεισθεὶς δὲ καὶ εἰς τὰς προτροπὰς τῶν ἐνταῦθα φίλων του, τῶν αἰδίδιων Θ. Φαρμακίδου, Ἀνέστη Χατζοπούλου καὶ τοῦ φιλομούσου ἱατροῦ Δαμιανίου Γεωργίου, ἀπεφάσισεν οὐχὶ μόνον νὰ ἀναλάβῃ ὁ ἴδιος τὴν ἰδίαν δαπάνην τοῦ Καταστήματος καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ ἱεροῦ ναοῦ ἀποπεράτωσιν ἐντὸς τοῦ ἀνωτάτου ὅρου τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς οἰκοδομῆς τῶν διδασκίων πενήκοντα χιλιάδων δραχμῶν, ἥτις εἶχε διακοπῇ δι' ἑλλειψιν χρημάτων, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποζημιώσῃ ἐντελῶς τὴν Ἐταιρίαν δι' ὅσα εἶχε δαπανήσῃ, καὶ τὰ ὅποια ὑπερέβαιον τὰς 100000 δραχμῶν. Τὸ δὲ τότε Διοικητικὸν Συμβούλιον εὐγνωμονοῦν ἐτίμησε τὸν ἄνδρα, ὀνομάσας αὐτὸν Ἐπὶ τῶν Προέδρων. Πρὸς δὲ ἀπεφάσισε τὸ αὐτὸ Συμβούλιον νὰ φέρῃ τὸ Κατάστημα τοῦτο τὴν εἰς ὅλην τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν προσφιλεῖ ὀνομασίαν τοῦ Ἀρσάκη, καὶ αὕτη νὰ ἀναγραφῇ ἐπὶ μαρμαρίνης πλακῶς ἄνωθεν τῆς μεγάλης αὐτοῦ πύλης.

Ἐπειδὴ ὅμως ἐγένετο ὑπέρβασις τοῦ προϋπολογισθέντος ποσοῦ τῶν 250,000 δραμῶν, προσήνεγκεν ἔτι πρὸς ἀποπεράτωσιν τῆς ὅλης οἰκοδομῆς ἑτέρας δραμὰς 41,000, καὶ οὕτω συνεπληρώθη ἐν ὅλῳ τὸ προσεχθέν ποσὸν εἰς δραχμ. 291,000. Ὑποθετήσας δ' ἀληθῶς τὴν Ἐταιρίαν καὶ ἐγείρας αὐτὴν τὸ μεγαλοπρεπὲς μέγαρον, κατέβησεν εἰς τὴν Ἑθνικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος ἑτέρας δραμὰς 200,000, ἵνα ἐκ τῶν τόκων αὐτῶν συντηρηθῇ τὸ Κατάστημα.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ πατριὰ Κοταχόβαν, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κορυτζᾶς, συνέστησε ἄλλην Σχολὴν, καὶ ἐδωρήσατο τῇ Ἐταιρίᾳ ἑτέρας 75,000 δραμῶν, κατατεθείσας καὶ ταύτας εἰς τὴν Ἑθν. Τράπεζαν, ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ ἀναδεχθῇ ἡ Ἐταιρία τὴν ἐτήσιον ἐποπτείαν τῆς σχολῆς ἐκείνης, δαπανώσα κατ' ἔτος ἀπὸ 2500 μέχρι 3500 δραμῶν εἰς διδασκάλους αὐτῆς.

Σχολεῖα.

Τὴν 5 Ἰουνίου 1837 τὸ ὑπὸ τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρίας συσταθὲν σχολεῖον τῶν κορασίων ἦτο ἤδη ἐτοιμον, αἱ δὲ ἐγγραφαὶ τῶν μαθητῶν ἤρξαντο ἐν τῇ Σχολῇ, κειμένη ἐν τῇ οἰκίᾳ Βιτάλη, παρὰ τῇ ὁδῷ Ἑρμού, πλησίον τῆς Χουρμαδιᾶς, παρ' οὗσης τῆς διδασκαλίσσης Εἰρήνης Σπορίδου. Τὸ σχολεῖον τοῦτο ἦτο διηρημένον εἰς δύο τμήματα, εἰς τὸ κατώτερον, ἔθθα ἐδιδάσκοντο δωρεάν τὰ τῶν δημοτικῶν σχολείων μαθημᾶτα, καὶ εἰς τὸ ἀνωτέρον, ἔθθα ἐδιδάσκοντο αἱ μέλλουσαι νὰ γένωσι διδασκάλισσαι ὑπότροφοι τῆς Ἐταιρίας, καὶ ὅσα κοράσια ἄλλων πολιτῶν εἶχον χρεῖαν ἀνωτέρας παιδείας ἀπὲρ μικρῶν διδάκτρων. Ἡ δὲ ἐναρκὶς τῶν μαθημάτων τοῦ μὲν κατωτέρου τμήματος ἐγένετο τὴν 7 τοῦ μηνὸς Ἰουνίου τοῦ 1837, τοῦ δὲ ἀνωτέρου τὴν 28 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ ἔτους, διευθυνομένου ὑπὸ τῆς διδασκαλίσσης Κυρίας Πιταδάκη, ἐλθοῦσης ἐκ Ναυπλίου μετὰ πέντε μαθητῶν ὑποτρόφων.